

Special Jury Award
Encounters

73

Internationale
Filmfestspiele
Berlin

SAMISARA

Lois Patiño filmje

ALKOTÓK

Rendező: Lois Patiño
Forgatókönyv:..... Lois Patiño, Garbiñe Ortega
Operatőr: Mauro Herce, Jessica Sarah Rinland
Vágó: Lois Patiño
Zene, hangkeverés: Xabier Erkizia
Producer: Leire Apellaniz
Executive producer:.....Garbiñe Ortega, Claudia Salcedo

SZEREPLŐK

Amid Amid Keomany
Be Ann Toumor Xiong
Mon Simone Milavanh
Mariam Mariam Vuaa Mtego
Juwairiya Juwairiya Idrisa Uwesu
Bernedeta..... Bernedeta Gaspar
Mzee Ame Ame Simai

TECHNIKAI ADATOK

Eredeti cím: Samsara
Gyártási év: 2023
Játékidő: 113 perc
Audió:.....laoszi, szuahéli 5.1
Felirat:..... magyar
Gyártó ország:.....Spanyolország
Korhatár-besorolás:.....12 éven aluliaknak nem ajánlott
Hordozók:2K DCP

SZINOPSZIS

Egy buddhista fiatal minden reggel meglátogat egy idős nőt, hogy a Tibeti Halottaskönyvből olvasson fel neki, ezzel a halál és a következő élet közötti útra felkészítve őt. Az utolsó napon a fiú a könyv záró sorait súgja az asszony fülébe, becsukja a szemét és vele együtt medítál, miközben a nő lelke útra kel.

A *Samsara* története kétfelé tagolódik: két kontinens, két közösség, két hitvilág, kétféle külső és belső tapasztalás. A laoszi szerzetesek és az afrikai törzs mindennapjait egy különleges, fényekből és hangokból álló ösvény köti össze. A nézőnek egy ponton a főhőssel együtt le kell hunynia a szemét, hogy átélje a reinkarnációt és megérkezzen egyik életből a másikba.

Lois Patiño lélekvándorlós road movie-ja lenyűgözte az idei Berlinei Filmfesztivál közönségét és megkapta az Encounters szekció zsűrijének díját. A film közepi belső utazás olyan élményt nyújt, melyet ritkán tapasztalhatunk a moziban: az alkotók káprázatos képi és hanghatások segítségével elérik, hogy a filmbéli idős nővel együtt éljük át a reinkarnációt. A *Samsara* felér egy meditációs élménnyel, a magyarhangya szervezett vetítések keretében invitálja a hazai közönséget egy kollektív nyár eleji csakratisztításra.

INTERJÚ A RENDEZŐVEL

**A korábbi filmjeid Galiciában játszódnak, ahonnan te is származol. A *Samsarát* viszont Laoszban és Tanzániában forgattátok. Ez a változás mennyiben alakította át az alkotói megközelíté-
sedet és mi vezetett ehhez a döntéshez?**

Valóban, a *Samsara* sok szempontból eltér a korábbi munkáimtól, de ez teljesen tudatos volt. Szerettem volna változtatni a munkamódszeremen, a gondolkodásmódomon. Ezúttal más kultúrákat vittem filmre, kívülállóként. Csak kívülről tudom őket figyelni, ám ezek olyan kultúrák, melyek nagyban eltérnek a domináns nyugati világtól. Fontosnak tartottam ezt a sokszínűséget megmutatni filmen, nem szabad veszni hagyni a különbözőségben rejlő gazdagságot.

Amikor filmet készítek, mindig a mozgóképek nyelvét és formáját szeretném felfedezni, ebből indulok ki. A *Samsara*

esetében az első ötletem az volt, hogy egy olyan film szülessen, amit csukott szemmel lehet megnézni. Aztán amikor elolvastam a Tibeti Halottaskönyvet, azt gondoltam, érdekes lenne összekötni ezt a tapasztalást a Bardóban, azaz a köztes létben történő utazással.

Ehhez két helyre és szereplőre volt szükségem, akik között megtörténhet a lélekvándorlás. A reinkarnáció miatt az első helyszínnek egy buddhista országnak kellett lennie, így Laosz mellett döntöttem. Ellátogattam Laosz kulturális fővárosába Luangprabangba, ahol több száz templom van. Eleinte fogalmam sem volt, hogyan találok egy olyat, ahol 300 szerzetestanonc is van. Nem sokkal a laoszi forgatás után egy filmes workshopra hívtak meg Tanzániába. Akkor már javában kerestem egy olyan helyet, ami minden tekintetben kulturális kontrasztot jelent Laosszal: ahol a táj, a hitvilág, de még az emberek attitűdje is eltérő. Tehát a véletlennek, vagyis a workshop-meghívásnak köszönhe-

tó, hogy rátaláltam Zanzibárra, ezzel pedig a film útjára.

Nyugati filmesként kényes ügy a tiedtől eltérő kultúrákat ábrázolni. Óvatos voltál, amikor ezekhez a közösségekhez és a hagyományaikhoz közelítettél? Változtatott ez bármit az alkotási folyamatban?

Nagyon odafigyeltem erre. Ilyen szempontból előnyös, hogy ez egy alacsony költségvetésű produkció, így csak néhányan voltunk jelen a forgatáson. Mindössze négyen utaztunk Spanyolországból: az operatőr, a hangmérnök, a producer és én. A stáb többi tagja, például a hang- és kameraasszisztensek helyiek voltak, ahogyan voltak helybéli producereink is. Rengetegszer átnéztük együtt a forgatókönyvet, a színészekkel pedig a párbeszédet, hogy meggyőződjünk arról, nincsenek helytelen és pontatlan elemek a szkriptben. Amennyire csak lehetett, próbáltuk kizárni a saját kulturális nézőpontunkat. Ráadásul Laosz egy egypártrendszerű kommunista ország, tehát nem volt egyszerű elfogadtatni a forgatókönyvet az ottani döntéshozókkal. A forgatáson mindig jelen kellett lennie egy embernek a kormányból.

Ha egészében nézzük, a *Samsara* olyan, mint egy doku-

mentumfilm. Megfigyelői pozícióban voltunk, miközben szerettük volna megmutatni a kontrasztot a mi nyugati kultúránk és ezek között a helyek között. Inkább befogadtuk a valóságot, semhogy alakítottuk volna. És ebben a valóságban próbáltunk egyfajta „mikro-fikciót” létrehozni, hogy létrejöhessen egy laza szövésű narratíva.

Egy korábbi interjúban említetted a freudi óceáni érzést, azaz az „egynek lenni a külvilág egészével” érzetét. Mennyiben határozta meg ez a jelenség a munkásságod és látod-e a nyomát a Samsarában?

Azt gondolom, hogy az óceáni érzés a filmjeim koncepciójának az alapját képezi. Azt szeretném átadni a közönségnek, hogy mindannyian ugyanannak az egésznek a részei vagyunk. Ez a szándék jelen van sok mitológiában és vallásban a muszlim világtól a katolicizmusig és természetesen a Bardó is erről szól. A Tibeti Halottaskönyv egyik legfontosabb útmutatása, hogy minden fényt és hangot a sajátodként ismerj fel. A filmben ezt próbáljuk elmélyíteni, miközben két különböző kultúrát kötünk össze a lélekvándorlás által. Ebben az értelemben ez a film egy kísérlet az összetartozás érzésének erősítésére, és szerintem ez egy remek dolog.

Általánosságban úgy vélem, hogy mindig az érdekel bennünket, amit nem értünk. Minden kultúra és vallás az ismeretlenre próbál válaszokat adni a mítoszokkal és hiedelmekkel. Az egyik ilyen kérdés, hogy mi van az élet után. Ezek a hiedelmek a haláltól való szorongásunkat próbálják enyhíteni, amiben mindannyian osztozunk. A *Samsaránál* az erre a kérdésre a buddhizmus által adható válaszra akartam koncentrálni. A Tibeti Halottaskönyvet valakinek fel kell olvasnia neked a halálad előtt, ez a buddhisták nagyon komplex világlátásának fontos része. A könyv azt mondja: ez fog történni veled, nincs ismeretlen, ne félj, ez mind belőled fakad.

És ezzel el is jutottunk a freudi óceáni érzéshez.

A film közepének kulcsjelenete szintiszta mozgóképes alámerülés, olyannyira, hogy arra kéred a nézőt, csukja le a szemét. Mi inspirálta ezt a döntésed?

Ismertem korábbról néhány fénnel kapcsolatos kísérletet, például William S. Burroughs Álomgépét. Aztán egyszer Madridban részt vettem Francisco Lopez spanyol zörejművész egyik előadásán, amit csukott szemmel kellett végig-

hallgatni. A másik fontos hatás egy fényművésztől, James Turrelltől jön. Los Angelesben láttam a *Light Breathing* című munkáját, ami úgy működik, mint egy végtelen tér, amiben megtapasztalhatod a fényt és a színek változását. A fény intenzitása váltakozik, így olyan érzés, mintha a fény lélegezne, te pedig belélegeznéd.

Csodálatosnak tartottam ezt az ötletet, szerettem volna felfedezni a mozgókép eszköztárának segítségével. Arra gondoltam, jól működne az a kontraszt, ha elhelyeznénk egy ilyen erősen kísérleti, érzéki szekvenciát egy narratív dokumentumfilmben. Ez egy olyan ötlet, ami miatt érdemes új filmet csinálni, hogy együtt utazzunk egy lélekkel két test között.

Mit gondolsz, érdemes a *Samsarát* nagyobb közönséggel együtt megnézni?

Kíváncsi vagyok, milyen hatást vált majd ki a film. Tetszik az ötlet, hogy a mozi egy kollektív meditációs élménnyé alakítsuk negyedórára. Egyfelől ez nagyon intim, a saját tested rezdüléseit figyeled, közben viszont van még 500 ember ugyanebben a helyzetben. Azt hiszem, ez elég erős élmény tud lenni.

RENDEZŐI KOMMENTÁR

A *Samsara* olyan témák mélyére ás, amikkel a korábbi munkáimban is foglalkoztam. Reflektál ember és táj kapcsolatára, antropológiai érdeklődéssel fordul a mitikushoz, a spirituálishoz, a nézőt egy intim és meditatív tapasztalásra invitálja. A korábbi filmjeimben is a kép kiüresítése érdekelt, a távolság, valamint a mozdulatlanóság. Az emberi alakok ezekben a filmekben távoliak, bénultak, majdhogynem eltűnnek a tájban. A *Samsarában* a freudi óceáni érzéssel foglalkozom tovább: hogy az egészhez tartozónak érezzük magunkat, ahogyan egy vízcsepp is elválaszthatatlan az óceántól. Ez a spirituális közösség ideája, amely a buddhizmus tanaiból is visszaköszön, erre épül a film is.

A *Samsarában* a képnek a kiüresítését egy lépéssel tovább szerettem volna vinni, a láthatatlan filmes ábrázolására helyezve a hangsúlyt. Így jutott eszembe az ötlet egy olyan filmről, amit csukott szemmel kell nézni. A moziélményt a meditációhoz szerettem volna közelíteni, a filmszínházat pedig a kollektív meditáció terévé avatni. Másfelől, érdekelt a képsokszorozódása azáltal, hogy becsukjuk a szemünket. A felvillanó fényeket kísérő hanghatások minden nézőben más képeket hívhatnak elő. A Tibeti Halottaskönyv – a túlvilági tapasztalatok részletes leírása – alkalmas alapanyagnak tűnt számomra ahhoz, hogy a csukott szemmel mozizás ötletét megvalósíthassam. A szemünket lehunyva kísérteties térbe kerülünk, ahol a múlékonyyságnak és a gyors átváltozásoknak jut még nagyobb szerep.

Lois Patiño, 2023

RENDEZŐI PORTÉ

Lois Patiño (Galicia, Spanyolország, 1983) filmkészítő és vizuális művész, aki olyan fesztiválokra mutatta be eddigi filmjeit, mint a Cannes-i, a Berlini, a Locarnói, a Rotterdami, a New York-i Filmfesztiválok, a Viennale vagy az IDFA. Legutóbbi két rövidfilmje, a *Sycorax* (2021) és a *The Sower of Stars* (2022) a Cannes-i Rendezők Kéthete szekciójában és a Berlinale Shorts válogatásban debütáltak. A két korábbi egész estés rendezése, a *Costa da Morte* (2013) és a *Red Moon Tide* (2020) pedig a Locarnói Filmfesztiválon és a Berlinale Forum szekciójában mutatkoztak be. A *Samsara* világpremierjét a 2023-as Berlini Nemzetközi Filmfesztivál Encounters szekciójában tartották, ahol elnyerte a zsűri díját. Patiño jelenleg két filmen dolgozik, amiknek a premierje 2023-ban és 2024-ben várható.

Samsara (2023) – 113'

El sembrador de estrellas (The Sower of Stars) (2022) – 25'

Lúa vermella (Red Moon Tide) (2020) – 84'

Fajr (2016) – 12'

Noite sem distancia (Night Without Distance) (2015) – 23'

Estratos de la imagen (Strata of the Image) (2015) – 7'

Costa da Morte (Coast of Death) (2013) – 83'

Montaña en sombra (Mountain in Shadow) (2012) – 12'

PRODUCERI KOMMENTÁR

A *Samsara* szanszkrit eredetű szó, ami a születés, élet, halál és reinkarnáció ciklikusságát jelenti. Lois Patiño egy olyan utazásra invitál, amiben a néző is aktívan részt vesz. A laoszi és tanzániai helyszíneken forgatott filmben egy idős hölgy lelkét kísérhetjük el, amíg új testet nem talál.

Amikor Lois megkereste a produkciós cégünket az ötlettel és mesélt a laoszi templom szerzeteseiről, valamint a buddhista filozófiáról, amire az egész film épül, rögtön megvoltak a motiváló tényezők számunkra. A *Samsara* megszületéséhez kettős impulzus vezetett: egyfelől egy formai, amely a hangkulissza képek nélküli felfedezésére irányul, másfelől pedig egy antropológiai, amely az élet és halál kérdését vizsgálja két különböző kultúrában, a buddhista Laoszban és a muszlim Tanzániában.

A gyártási folyamat mindvégig hihetetlenül izgalmas és eseménydús volt, hatalmas megtiszteltetés volt olyan, általunk csodált alkotókkal együtt dolgozni, mint Lois Patiño, Xabier Erkizia, Mauro Herce vagy Jessica Sarah Rinland. Minden kihívás elé elkötelezetten és izgatottan álltunk, és biztosak vagyunk abban, hogy ezért a különleges filmélményért a kritikusok és a közönség is lelkesedni fognak világszerte.

Leire Apellaniz, 2023

SAMSARA

JEONJU
cinema project

BENITA
FILMS

